

PAŠILAIČIAI GREŽIASI Į DIEVĄ

BAŽNYČIOS VILNIUJE KONKURSE RUNGĖSI NET 20 VIZIJŲ

Vilniaus, išsipūtusio nuo naujų komercinių, gyvenamųjų ir verslo pastatų, kultūrinius, visuomeninius objektus galima suskaičiuoti ant vienos rankos pirštų. Miesto struktūros pokyčiai tiesiogiai atitinka ir materialėjančios visuomenės mentaliteto kaitos tendencijas. Kultūrinių objektų lankymą pakeičia televizorius ir sofa ar ekskursijos po „akropolis“. Tokiame kontekste planai miegamajame Pašilaičių mikrorajone statyti naują bažnyčią – džiuginanti naujiena.

Įvykis svarbus ir nedažnas – bažnyčios projektui Vilniaus arkivyskupijos ekonomo tarnyba ir Lietuvos architektų sąjunga suorganizavo atvirą architektūrinį konkursą. Projektuoti visuomenei reikšmingą pastatą, kuriame prioritetas suteiktas ne kvadratiniais metrams, o architektūrai, nors premijos pasiūlytos kuklios, panoro net 20 architektų kolektyvų.

TARP PILKŲ DAUGIABUČIŲ DOMINUOS BAŽNYČIA

Besikurianti Pašilaičių parapija savo bažnyčią parinko neužstatytą sklypą tarp Medeinos, Žemynos ir numatomos Šiaurinės gatvių. Kalvotas reljefas, „neužspausta“ erdvė, kliūčių neribojamas apžvelgiamumas iš visų pusių naujam sakraliniam pastatui atveria galimybes tapti ryškiu miegamojo rajono akcentu. Be to, viešąją erdvę, visuomenės traukos tašku būsianti bažnyčia su parapijos namais, prieglauda ir mokymo centru turėtų subalansuoti šio rajono funkcinę struktūrą, iki šiol dominuojančias materialiąsias (gyvenamąją, komercinę) funkcijas papildyti dvasine, bendruo-

menės formavimo kokybe. Visgi konkurso užduotis, sklypo specifika nebuvo lengvas uždavinys – aplinka čia komplikuoja. Bažnyčios teritoriją supančio padriko, pilko konteksto elementai yra aktyvūs mikrorajono erdvinėje kompozicijoje. Iš pietų pusės stovi parduotuvė, netoli iškilis mokykla. Kitoje sklypo pusėje išklotinės fona sudaro sovietmečiu statyti monolitiniai daugiabučiai.

Todėl pagrindiniai projektų vertinimo kriterijai ir buvo ne tik išraiškina, semantiškai įprasminta bažnyčios architektūra, bet ir jos darnus įkomponavimas į esamą kontekstą, kad pagerėtų urbanistinė struktūra ir miestovaizdis.

KONTEKSTAS PAKLUSO NE VISIEMS

Bažnyčios konkursu susidomėta nemenkai – užsiregistravo daugiau nei 40 grupių, taigi buvo galima tikėtis gerų konkurso rezultatų. Džiugino ir tai, jog šįkart daugiau nei trečdalis darbų autoriai – jauni architektai ar studentai. Tačiau lūkesčiai atitinkamai gausiai sulaukti gerų idėjų neišsipildė. Pasak recenzento architekto Sauliaus Motiekos, konkurso dalyviai bažnyčią kūrė atsižvelgdami tik į estetines, menines kategorijas, o suderinti sprendinius su kontekstu bandė vos kelių darbų autoriai. Projektuose pritrūko regavimo į aplinkos urbanistinius ypatumus: specifinį daugiabučių išdėstymą tarp gatvių lankų, būsimą aplinkkelį, parduotuvę ir būsimą mokyklą.

S.Motiekos nuomone, šios teritorijos aplinka yra sudėtinga, stokoja identiteto ir vien bažnyčios pastatu urbanistinių problemų neįmanoma išspręsti – reikalingi kompleksiniai visos terito-

rijos sutvarkymo sprendiniai. Išnagrinėjusi darbus komisija, kurią sudarė dvasininkijos atstovai ir architektai G.Balčytis, V.Trelnys, M.Grabauskas ir D.Ruseckas, pirmąją vietą bei 7.500 litų premiją skyrė būtent darbui, kuriame, jų nuomone, vienodai sėkmingai sprestos urbanistinės ir architektūrinės problemos. Konkurso nugalėtojais tapo architektai D.Trainauskas, D.Baliukevičius, A.Kairytė ir A.Kepenytė.

NUGALĖJO LAKONIŠKA BETONO ARCHITEKTŪRA

Atsižvelgdami į gyvenamojo rajono urbanistinę struktūrą, šio kolektyvo architektai kompleksą suprojektavo prisilaikydami aplinkinių daugiabučių išdėstymo krypties. Rytų–vakarų orientacija, pasak Donaldo Trainausko, atitiko ir tradicija įėjimą į bažnyčią įrengti vakarinėje pusėje, o altoriaus dalį, apšviestą saulės – rytinėje. Simbolinei bažnyčios „atvirų durų“ koncepcijai įkūnyti autoriai parinko lakonišką architektūrinę kalbą. Horizontalaus pailgo stačiakampio formos bažnyčia – tai vientisas pilko, grubaus betono luitas. Vienintelės monumentalios tūrio detalės – vertikalus įėjimo plyšys ir atsiknojusi, lyg atvertas langas, sienos plokštuma, leidžianti dienos šviesai kristi ant altoriaus. Santūrios bažnyčios rūstumą šildytų humaniškas pastato mastelis ir saikingas, jaukus, šviesus interjeras, kuriame dominuotų medžio apdaila. Simetriškos, vienanavės bažnyčios interjero kompoziciniu centru taptų didžiulis virš altoriaus kabantis saulės apšvičiamas kryžius.

Nukelta į 11 psl.

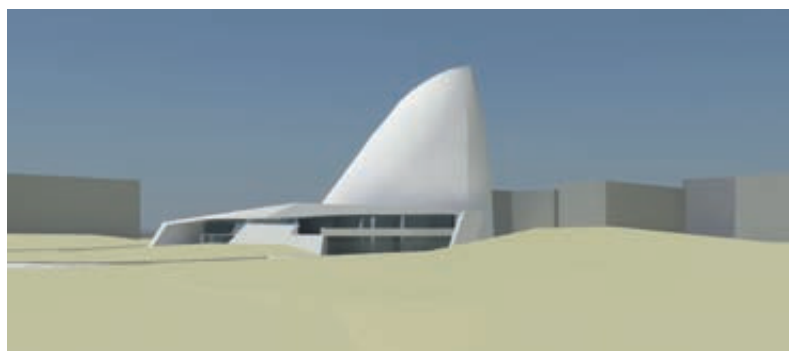
Už originalią susikaupimo erdvę A.Baldišiuūtė, A.Neniškis, M.Jusaitė, A.Tilvikaitė, L.Zwijssen, L.Rekevičius su L.Loureiro ir S.Bulavu pelnė paskatinamąją premiją

Architektai E.Žarkovskis, G.Tunaitis, L.Karmaza, R.Gudaitienė, J.Baltulis su D.Zalagaitytė paskatinti už efektingą bažnyčios ekspresiją

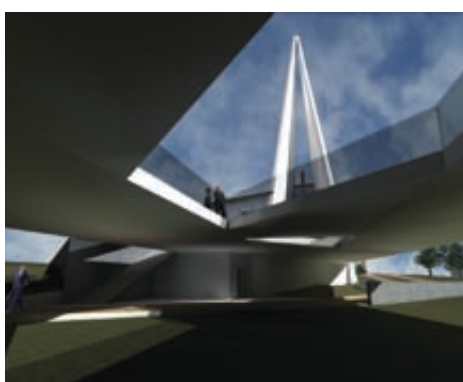
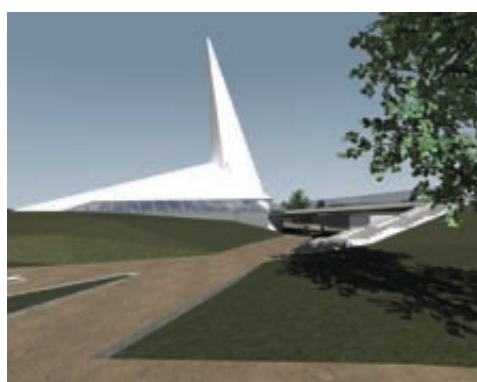
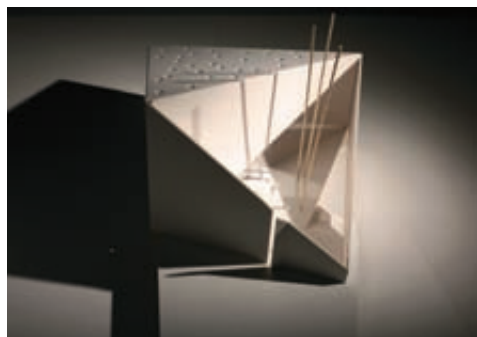
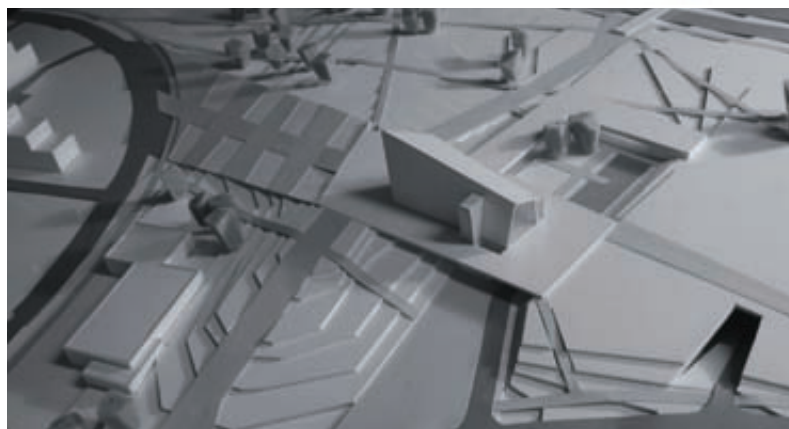
Rūta Leitanaite

Vilniaus Pašilaičių parapiinės bažnyčios konkurso nugalėtojais tapo architektai D.Trainauskas, D.Baliukevičius, A.Kairytė ir A.Kepenytė, sukūrę lakoniškų formų, griežtus, tačiau pakankamai patrauklius Dievo namus schematiškame daugiabučių kontekste

M.Šaliamoro grupės ekspresyvos plastikos bandymai buvo įvertinti trečiaja vieta (viršuje), o A.Umbraso grupės santūriai dinamiškos bažnyčios projektas liko antras (apačioje ir dešinėje)

skantherm fireworks

quint carsten gollnick

AKMI
www.akmi.lt

Prekybos salonas
Karaliaus Mindaugo pr.12
Kaunas, tel. (37) 20 99 48
salonas@akmi.lt

URBANISTINIS GRAŽUOLĖS PALANGOS CELIULITAS

Pradžia 4 psl.

Ryškiausias urbanistinio chaoso pavyzdys gimsta Šventijoje – bendrovės „Baltijos pirkkliai“ kvartalas „Elija“

L.Mardoso teigimu, Palangos vyriausiasis architektas neturi jokių galių priimti architektūrinius, urbanistinius sprendimus – tai daro politikai, kurie nesuvokia, kokia turi būti kurorto plėtra, nesupranta nei specialiojo plano sprendinių, nei apskritai darnios architektūros principų. Itempa atmosfera atspindi ir faktas, kad per pastaruosius keliolika metų Palangoje pasikeitė net 11 (!) vyr. architektų.

Anot V.Dičiaus, verslininkų bei politikų spaudimo sulaukia ir vyriausiasis miesto architektas, ir projektuotojai. LAR pirmininkas konstatavo, jog architektams, atsakiusiems ydingo projekto greitai, randama pamaina: kelis detaliuosius planus Palangoje yra parengusi ir suderinusi netgi elektrikė. Deja, neskrupulingo požiūrio į Palangos urbanistines, architektūrinės vertybes dažnai laikosi ir patys architektai.

V.Dičiaus teigimu, verslininkus, siekiančius įgyvendinti urbanistiškai nepriimtinius, tačiau pelningus projektus, kaltinti galima tik iš dalies. Didžiausia kaltė tenkanti atsakingų institucijų specialistams, kurie sudaro sąlygas įgyvendinti neleistinus projektus. Deja, pasak V.Dičiaus, iki šiol nebuvo girdėti, kad bent vienas biurokratas būtų nubaustas už nusizengimus.

BENDRASIS PLANAS ŽADA GIEDRĄ

Pagal naująjį Palangos bendrąjį planą iki 2015 metų (PV arch. S.Motieka, „Vilniaus planas“), kurortą siūloma vystyti pagal

linijinį-branduolinį modelį. Be vadinamosios Senosios Palangos ir Šventosios, bus intensyviau vystomi dar keli branduoliai: Būtingė, Monciškės, Kunigiškės, Vilimiškės ir Nemirseta. Juose galėtų būti statomi gyvenamieji, poilsio ir komerciniai objektai. Šie branduoliai vienas nuo kito būtų atskirti žaliosiomis juostomis. Planas numato, kad iki 2015 metų urbanizuotos teritorijos pajūryje padidėtų 3 kartus, tačiau ir poilsiu skirti žalieji plotai padidėtų 200 ha.

Naujas Palangos bendrasis planas parengtas pagal metodiką, jau išbandytą Vilniuje. Pagal ją, prieš ruošiant detalų planą ar techninį projektą, reikės parengti raidos programą teritorijai, ne mažesnei kaip kvartalas. Raidos koncepcijose bus nurodyti teritorijų užstatymo parametrai, būtini infrastruktūros objektai.

Konferencija naują Palangos bendrąjį planą įvertino teigiamai. Vis dėlto LAS Klaipėdos skyriaus pirmininkė R.Staševičiūtė ir valdybos narys E.Andrijauskas pasiūlė atkreipti dėmesį į aukščio ribojimus centrinėje miesto dalyje. Jiems pritarė ir architektai S.Čereškevičius, V.Dičius, L.Tuleikis: jų nuomone, miesto centrui reikėtų nustatyti griežtesnius reikalavimus – mažinti tankumą, aukštumą, nustatyti aiškias saugomos teritorijos ribas. Deja, jau parengto Palangos bendrojo plano derinimas stringa ir kol kas kurortas priverstas vadovautis smarkiai senstėjęs 1991-ųjų generaliniu planu.

GRIEŽTĄ KONTROLĘ VYKDYDYS KOMISIJA

Vis dėlto, kaip „Statybų pilotui“ teigė V.Dičius, nei senieji teritorijų planavimo dokumentai, nei rengiamas naujasis Palangos miesto bendrasis planas urbanistinių kurorto problemų neišspręs. Jo manymu, būtina, kad į urbanistinę pajūrio plėtrą įsikištų Vyriausybė. „Statybų piloto“ žiniomis, Kultūros, Aplinkos ministerijos, Paveldosaugos komisija jau pasiekė premjero G.Kirkilo raštas, kuriame raginama imtis priemonių sustabdyti chaotišką pajūrio urbanizaciją. Pasak V.Dičiaus, žadama suformuoti komisiją, kurios sprendimu bus galima nutraukti savavališkas statybas, inicijuoti pastatų nugriovimą.

L.Mardoso siūlymu, Architektų rūmai turėtų intensyviai bendradarbiauti su Palangos savivaldybe, vykdyti monitoringą, stebėti statybas, o svarbesnių objektų detaliuosius planus bei projektus, ko gero, derėtų svarstyti ne tik Palangoje, bet ir Vilniuje.

Dauguma urbanistinės konferencijos dalyvių taip pat pritarė idėjai, jog miesto vyriausiasis architektas turėtų būti pavalduos Aplinkos ministerijai, o ne tik miesto politikams.

„Kol kas urbanistinė kontrolė pajūryje tik inicijuojama. Teigiamam poslinkiui bus itin svarbus ir viešumas. Visuomenė privalo žinoti, kas ir kur statoma, ypač jeigu statoma pažeidžiant įstatymus, nepaisant viešojo intereso“, – teigė Lietuvos architektų rūmų pirmininkas.

Nors statomas vienu metu, „Elijos“ kvartalas (arch. H.Šilgalis, A.Sprindys (jaunesnysis), V.Indreika, T.Kšatuckienė) sugebėjo išvystyti neįsivaizduojamą eklektiką ir pretenduoja tapti rimtu konkurentu Grūto parkui

Atokiau nuo jūros pastatyti Šventosios tyruose nyksta daugybė poilsio namų, panašių į „Žerutį“

Šventosios laikrodinė bomba – laikini vasarnamiai, pabirę geriausiose teritorijose prieš ... beveik 50 metų

EJOT®

UAB EJOT BALTIC

Vilnius, Titnago g. 19, tel. (5) 2311437, 2311438, faks. (5) 2311439
www.ejot.com

PAŠILAIČIAI GREŽIASI Į DIEVĄ

Pradžia 9 psl.

Bažnyčia papildytų lygiagrečiai išdėlioti 2 žemi parapijos ir prieglaudos bei mokymo centro korpusai, atskirti vidiniais kiemais.

Pagirtina, kad nors kompozicijos geometrija griežta, panaudoję aukščio perkryčius autoriai sugebėjo bažnyčios kompleksą organiškai įkomponuoti į reljefą.

PAGIRTAS SANTŪRUMAS

Bažnyčios pastatą suprojektavę aukštesnėje sklypo dalyje, kitus 2 korpusus architektai pasiūlė statyti šlaito apačioje. Jų stogai sutaptų su šventoriaus paviršiumi, todėl bažnyčios tūris, neaplipęs priestatais, išlaikytų gryną formą. Taip pat būtų atskirti lankytojų srautai – švenčiantieji vestuves, krikštynas nesusidurtų su laidotuvių procesijomis. Pagal projektą bažnyčios kompleksą būtų galima apvažiuoti aplinkui, o lankytojai automobilius statytų parkinge, į kurį patektų iš Medeinos gatvės.

Kompaktiškai sugrupuotų pastatų kompleksas atvirais vidiniais kiemais ir pėsčiųjų takais susijungtų su pietinėje dalyje siūlomu įrengti parku, kuris ne tik praverstų bendruomenei, bet ir atskirtų bažnyčią nuo paroduotės ir mokyklos teritorijų.

Recenzentai projektą pagyrė už kontekstualius urbanistinius sprendinius – bandymą sujungti ir išplėsti mikrorajono žaliųjų ir visuomeninių teritorijų tinklą, numatytus logiškus srautų patekimus į bažnyčios kompleksą. Ekspertų nuomone, projekto autoriams pavyko bažnyčią įtraukti į vientisą kompoziciją su aplinka. Pasak vertinimo komisijos nario architekto Mindaugo Grabausko, be urbanistinių sprendinių, patraukia ir taupi, tačiau charakteringa architektūra, atitinkanti šiuolaikinę bažnyčios sampratą, – tai kaip bendravimo su Dievu, dvasinio susikaupimo, o ne išorinio blizgesio demonstravimo vieta.

MEDINIŲ BAŽNYČIŲ CITATA

Antroji vieta ir 4.000 litų premija skirta architektams A.Umbrasui, D.Biručiui ir L.Kaziukoniui.

Kaip ir laureatai, antrosios vietos laimėtojai bažnyčiai vietą parinko sklypo aukštesnėje dalyje, o parapijos namus ir prieglaudą, kad neužstotų pagrindinio komplekso pastatą, suprojektavo slėnyje. Tarp visų pastatų būtų apželdintas vidinis kiemas.

Pagrindine urbanistine komplekso ašimi tapo pėsčiųjų traktas, jungiantis Pašilaičius su Justiniškėmis, kurio ašyje ir suprojektuota bažnyčia.

Pasak Algirdo Umbraso, pastato koncepcija – tradicinės medinės bažnyčios šiuolaikiška interpretacija. Horizontalus netaisyklingo tūrio ekspresyvi forma

subtiliai užsimeria apie šlaitinio stogo siluetą. Dienos šviesa į bažnyčią patektų pro ištaisį įstiklintus įėjimo bei galinį fasadus ir eksponuotų vitražą, atstojančią erdvinį altorių.

Trečiosios vietos (2.000 litų premija) laimėtojai architektai M.Šaliamoras, J.Balkevičius, A.Burba, N.Kavaliauskaitė ir V.Vilutytė, norėdami bažnyčią kuo labiau išskirti kontekste, pastatui pasirinko plastišką ledkalnio formą. Prie baltos, skulptūriškos iš kiautinių betono konstrukcijų suformuotos bažnyčios prisiglaustų žemas, lenkto plano parapijos namų korpusas. Aktyvias formas atkartoją sklypo sutvarkymo schema – paini takų, pravažiavimų sistema, kuriai baigti tikriausiai pritrūka laiko ar jėgų, nors autoriams pavyko sureguliuoti skirtingų interesų lankytojų srautus taip, kad jie nesikirstų.

PASKATINTI JAUNI ARCHITEKTAI

Komisija paskatinamosiomis premijomis po 1.000 litų apdovanojo dar du jaunų autorių kolektyvus. Architektai A.Baldišiūtė, A.Nėniškis, M.Jusaitė, A.Tilvikaitė, L.Zwijsen, L.Rekevičius kartu su bendradarbiais L.Loureiro ir S.Bulavu suprojektavo neaukštą, nusklembto netaisyklingo stačiakampio formos pastatą. Planą padalinę į du trikampius, architektai vieną skyrė nedengtam šventoriui, kitą – bažnyčios pastatui.

Sienas pratęsianti, šventorių ribojanti tvora jungia abi dalis į vieną, o vidinė bažnyčios erdvė ir kiemas persilieja vienas į kitą pro stiklinę pastato sieną. Bažnyčiai vieta parinkta slėnyje – anot autorių, taip sakralinis pastatas būtų matomas, o kartu stovėtų pakankamai atokiai nuo „buitinės“ paskirties objektų. Vis dėlto šiam projektui pritrūko urbanistinių sklypo sprendinių.

S.Motiekos teigimu, kompleksą įjungti į esamą urbanistinę struktūrą, tiesa, komplikuotai, pabandė kitos paskatinamosios premijos laimėtojai: architektai E.Žarkovskis, G.Tunaitis, L.Karmaza, R.Gudaitienė, J.Baltulis su D.Zalagaitytė. Pagal jų projektą į bažnyčią būtų patenkama tiltu-aiškšte, kuris atskirtų sakralinį pastatą nuo aplinkinės rekreacinės erdvės (joje išdėstyti parapija ir prieglauda). Bažnyčia Pašilaičių kontekste išskirtų aštrus paviršius bokštas.

Pašilaičių bažnyčios konkursas – nemažas žingsnis pirmyn, tačiau vilniečiams naujos bažnyčios gali tekti ilgokai pailausti. „Statybų piloto“ žiniomis, kol kas konkurso nugalėtojai nebuvo pakviesti į derybas dėl projektavimo, nes projektiniai sprendimai dar derinami su bažnyčios hierarchais.